

Тільки такий підхід до управління закладом ЗСО, на нашу думку, в найбільшій мірі дозволить керівнику даного закладу в найбільшій мірі реалізувати свої організаторські здібності і досягнути максимальної ефективності діяльності всього педагогічного колективу.

На основі вище сказаного ми можемо зробити наступні висновки:

- тільки при володінні комплексом організаторських і лідерських здібностей дасть змогу керівникові забезпечити максимальну ефективність управління закладом ЗСО;
- керівник повинен вміти налагоджувати роботу ввіреного йому колективу з врахування і вмілим використанням людського фактору, при цьому він повинен володіти високою організаційною культурою;
- керівник закладу ЗСО повинен постійно дбати про позитивний психологічний клімат в колективі.

Тільки при таких умовах, на наше переконання зможе в найбільшій мірі реалізувати свої здібності і досягти поставленої мети.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьєва Т. Технология развития педколлектива, или как без проблем управлять педагогическим коллективом школы: [практ. пособие] / Т. Афанасьєва, И. Елисеєва. Москва: АРКТИ, 2007. 168 с.
2. Алехина И. Имидж и этика делового человека. Москва: «ЭНН», 1996. 126 с.
3. Бондар В. Теорія і технології управління процесом навчання в школі. Київ: Школяр, 2000. 216 с.
4. Ващенко Л.М. Регіональне управління інноваційними процесами загальної середньої освіти: Навчальні модулі. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Тираж», 2005. 30 с.
5. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2002. 516 с.
6. Гавкалова Н.Л. Менеджмент персоналу: Навч. посібник. Харків: Видавничий дім «ИНЖЕК», 2004. 276 с.
7. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: [навч. посіб для студентів вищих закладів освіти]. Київ: Магнолія плюс, 2003. 267 с.
8. Державне управління в Україні: реалії та перспективи :Збірник наукових праць / За заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. Київ: НАДУ, 2005. 432 с.
9. Іванова І.М. Менеджер – професійний керівник: Навч. посібник. Київ, 2001. 106 с.
10. Литвинов И. Хороший директор – хорошая школа. *Персонал*. 1998. № 4. С. 86-89.
11. Мельник А.Ф. Менеджмент державних установ і організацій: Навч. посібник / А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, Н.М. Кривокульська; За ред. А.Ф. Мельник. Київ: Професіонал, 2006. 464 с.
12. Тимошко Г.М. Організаційна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу : теорія та практика: Монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. 592 с.

УДК 378.14(430)

*Ірина Попова, Вадим Попрядухін, Ольга Коваль
(Мелітополь, Україна)*

НОВІ ФУНКЦІЇ ВИКЛАДАЧА ЯК ПЕРЕДПОСИЛАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розглянута роль викладача у організації самостійної роботи студента вищого навчального закладу в освітньому процесі, яка орієнтована на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей студента з урахуванням потреб і здібностей особистості.

Ключові слова: *пізнавальна діяльність, самостійність, мотивація, активність, ефективність, цілеспрямованість.*

The role of the teacher in the organization of independent work of the student of higher educational institution in educational process which is focused on active methods of mastering of knowledge, development of creative abilities of the student taking into account needs and abilities of the person is considered.

Key words: *cognitive activity, independence, motivation, activity, efficiency, purposefulness.*

Як відомо, самостійність є найбільш істотною якістю людини як особистості та суб'єкта діяльності. Тому один з основних принципів, на яких побудований весь навчальний процес, визначає, що ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. Одна з головних вимог до наших вищих навчальних закладів (ВНЗ) – це підготовка майбутніх спеціалістів, тобто студентів, до самостійної творчої роботи [1]. Самостійна навчальна діяльність студента спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача, тому дуже важливо, щоб у студента, як майбутнього фахівця, самостійна пізнавальна діяльність була спрямована на забезпечення ефективності формування знань, умінь і навичок, використання їх на практиці, формування у них прагнення до самоосвіти.

Сучасне розуміння самостійної роботи, як виду навчально пізнавальної діяльності по засвоєнню професійної освітньої програми, здійснюваній у певній системі при партнерській участі викладача в її плануванні і оцінці досягнень конкретного результату, потребує від викладача вищої школи переосмислення підходів до організації самостійної роботи студентів (СРС). В умовах скорочення аудиторних годин за рахунок збільшення часу на СРС, що складає 50-70% навчального часу, відбувається переорієнтація процесу навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форми [1,2] за умовою впровадження і розробки науково-методичного супроводу СРС та організаційно-методичного забезпечення індивідуальної роботи студентів, це є провідною метою діяльності викладача. Згідно з положенням про організацію навчального процесу у ВНЗ, СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, що вільний від обов'язкових навчальних занять [1,2].

Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. Загально відомо, що людській пам'яті залишається 10% почутого, 50% побаченого, та 90% виконаного самостійно. Тому, якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90% інформації. Саме тому в навчальних закладах поступово, але неухильно переходять від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи.

У дослідженнях, присвячених планування та організації самостійної роботи студентів (Л. Г. Вяткін, М. Г. Гарунова, Б. П. Єсіпов, В. А. Козаков, І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, Н. А. Половнікова, П. І. Підкасистий та ін) доводиться, що самостійна робота, перш за все, завершує задачі всіх інших видів навчальної роботи. Знання, які не стали об'єктом власної діяльності, не можуть визнаватися справжнім надбанням людини. Крім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: воно формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навиків, але і як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста. СРС є невід'ємною частиною навчального процесу та виправданим способом оволодіння навчальним матеріалом. Це особлива форма навчальної діяльності, під час реалізації якої засвоюється відповідна сума знань, умінь і навичок, розвиваються здібності, формується самостійність як особистісна риса суб'єкта навчання. Самостійна робота і творча діяльність студентів стають не лише засобом, а й метою навчального процесу. Все більшої ваги набирає необхідність організації та контролю цієї діяльності, методичного забезпечення, а також визначення ролі викладача в цьому процесі [3].

Педагоги постійно шукають ефективні види організаційно-методичної діяльності, які б сприяли досягненню мети у підготовці фахівців. Діяльність викладача і діяльність студента взаємопов'язані, що відображено на схемі (рис.1.1), і викладач супроводжує діяльність студента при навчанні [4,5].

Підготовчий етап з боку викладача включає в себе: корекцію робочих програм за рахунок введення тем для самостійної роботи (СР) і контроль за СР, приклади типових завдань для СР; відбір видів роботи, що відповідають основним цілям – розвитку універсальних і професійних компетенцій студентів; розробку завдань для СР; розрахунок кількості годин і суми балів, які повинен набрати студент в ході виконання СР; розробка технологічної карти, де вказані форми, методи і засоби навчання для надання студенту можливості вибору; розробка навчально методичного комплексу по дисципліні і проектування освітнього середовища.

Етап планування потребує процедури узгодження планів викладача і студентів. Викладач надає студенту технологічну карту СР по дисципліні, а студент знайомиться з вимогами до дисципліни в цілому і до виконання СР.

Етап консультування є важливим при супроводженні СР студента.

Рис. 1. Взаємозв'язок викладача і навчання при організації СРС

Викладач виконує роль консультанта, тьютора, і модератора. Досвід показує, що іноді потрібно супроводжувати студента в його індивідуальному русі, проектувати маршрут його навчання (тьютор в перекладі з англійського *tutor* означає домашній вчитель, репетитор), бо деякі студенти не володіють компетенціями організації власної діяльності і взаємодії у групі; тоді викладач здійснює функцію модератора (від лат. *moderor*), редагує процес СР студента.

Контрольно-оціночний етап включає не тільки оцінювання навчальної діяльності студента з боку викладача, але і взаємо оцінювання і самооцінювання своєї діяльності. Викладач повинен пам'ятати, що при виконанні любого виду СР студент проходить наступні етапи: визначення цілей СР; конкретизацію пізнавальної (проблемної або практичної) задачі; самооцінку готовності до СР по рішення поставленої задачі; вибір адекватного способу дій,

направлених на рішення задачі; планування (самостійно або за допомогою викладача) виконання СР по рішення задачі; реалізація програми виконання навчальної СР; самоконтроль виконання СР і оцінювання отриманих результатів.

Збільшення ролі СР пов'язано із змінами позиції викладача так і студента. Зміна позиції викладача потребує від нього оволодіння новими ролями: тьютора, консультанта і модератора навчального процесу. Тьюторство засновано на наступних принципах:

- індивідуальний підхід до особистості студента;
- поміч в організації навчального процесу.

Консультування – це особливим образом організована взаємодія між викладачем консультантом (професіоналом) і студентом, яка направлена на розв'язання проблем і внесення позитивних змін у діяльність студента (рис. 2).

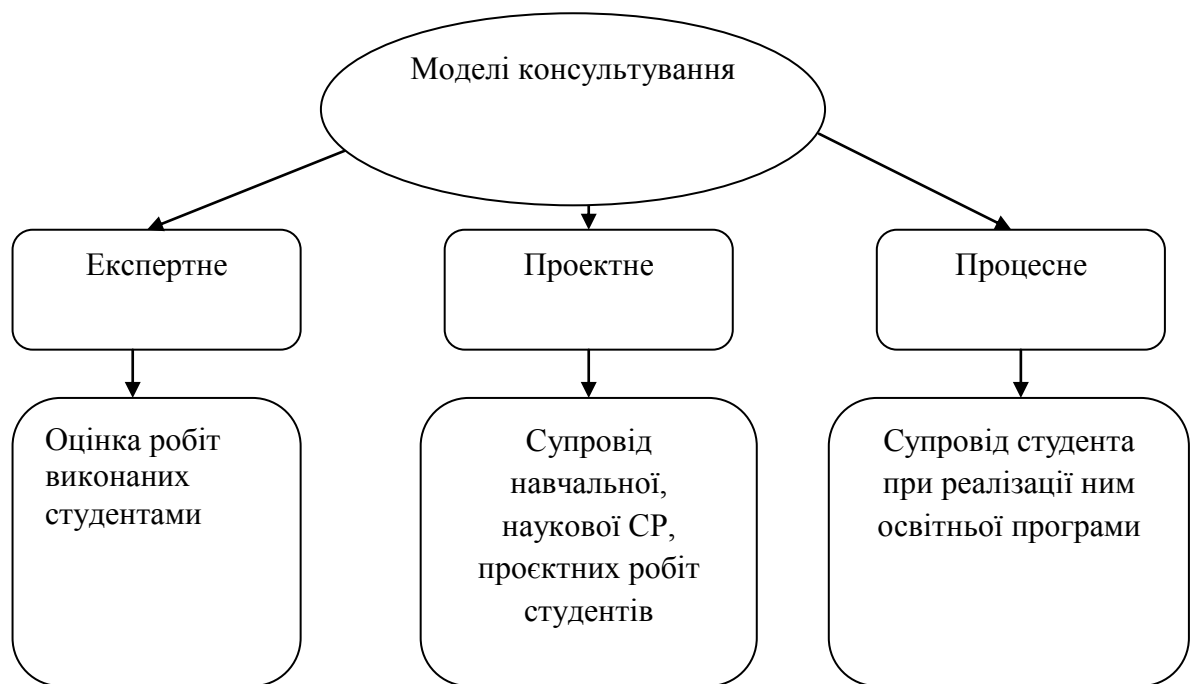

Рис. 2. Схема моделі консультування діяльності студента

Модерація – це спосіб проведення навчальних занять, консультувань, які швидше приводять до результату і дає змогу всім учасникам прийняти спільне рішення як своє особисте. Модератор-викладач вчить студентів вчитися, мислити, працювати з інформацією, співпрацювати. Дидактична ціль використання латачем технології модерації у освітньому процесі є формування:

- здатності студента до самостійного і відповідального рішення проблем, що включає розвиток його здібностей до аналізу інформації, виявленню і оцінюванню проблеми;
 - уміння виробити стратегію досягнення цілей і планування конкретних дій; знаходити можливість і ресурси для рішення проблем;
 - здатності ведення переговорів і дискусій, уміння вислухати іншого, переконувати і приймати колегіальні рішення;
 - навички прийняття персональної відповідальності за втілення прийнятих рішень.
- Модерування навчання націлене на розкриття внутрішнього потенціалу студента, допомагає виявити скриті можливості і нереалізовані уміння студента.

Таким чином, організація самостійної роботи є основою навчання, що викликано змінами підходу до організації самостійної діяльності студентів і потребує від викладача опанування нових ролей і функцій. Збільшення ролі самостійної роботи викликає зміну

позиції викладача, яка зводиться не до викладання готових знань, а до організації навчання студента: розуміння того, що навчитися можна тільки самому.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МОН № 1310 (з1485-14) від 13.11.2014. Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.
2. Попова І.О. Сучасні вимоги до організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Теоретичні основи електротехніки». *Наука і методика*. 2011. №23. С.87-91.
3. Попова І.О. Формування фахової компетентності студентів в умовах проведення практичних занять з теоретичних основ електротехніки в таврійському державному агротехнологічному університеті. *Aktualne problemy nowoczesnych nauk: materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*. Volume 13. Przemysł: Nauka i studia, 2014. С.59-63.
4. Попова І.О., Попрядухін В.С., Курашкін С.Ф. Використання інформаційних технологій при підготовці висококваліфікованих фахівців енергетиків в процесі навчання. *Збірник наукових праць*. Ч.2. 2019. Каменець-Подільський: ПДАТУ. С. 107-110.
5. Попова І.О., Курашкін С.Ф. Інтеграція науки, освіти та виробництва для покращення підготовки фахівця-енергетика. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.:* зб. наук. праць. (Переяслав, 18 вересня 2020 р.), Переяслав, 2020. Вип. 63. С. 29-33.

*Михайло Ревенок, Василь Лунцов, Дарина Призенко
(Хорол, Україна)*

ОЛІМПІАДА – ОДНА З АКТИВНИХ ФОРМ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Для успішної реалізації мети вивчення дисципліни викладачі проводять різноманітну по формі позааудиторну роботу. В процесі їх проведення вдосконалюється підготовка студента, розвивається просторова уява, практичне мислення.

Ключові слова: олімпіада, позаурочна робота, професійна компетентність, підготовка студента.

Однією із найактивніших форм позаурочної роботи зі студентами являється систематичне проведення олімпіад. В системі організації науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах важливе місце займають студентські олімпіади. Хоча, останнім часом спостерігається зменшення активності як студентів, так і викладачів в організації проведення олімпіад та підготовчої роботи до неї, але ця форма науково-дослідної роботи студентів стала найпоширенішою, наймасовішою поза навчальною формою наукового пошуку студентів.

Проведення внутрішньо коледжівської олімпіади з окремих дисциплін, напрямів та спеціальностей можна розглядати як форму якісної підготовки студентів.

Олімпіада – це система масових очних змагань студентів коледжу в творчому застосуванні здобутих знань, умінь та навичок, проводиться щороку з метою підвищення якості підготовки фахівців; системного вдосконалення навчального процесу, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Олімпіада з навчальних дисциплін – це творче змагання студентів з дисциплін циклів гуманітарної, соціально-економічної та природничо-технічної підготовки. Під час цих олімпіад студенти мають продемонструвати вміння творчо застосовувати отримані теоретичні знання для вирішення конкретних завдань, проявити ініціативу у виборі оптимальних шляхів і методів її виконання.